

ΠΑΡΑΛΟΓΕΣ (ΤΟΥ ΝΕΚΡΟΥ ΑΔΕΛΦΟΥ)

Η Αρετή, μια δωδεκάχρονη , μονάκριβη και πολυαγαπημένη κόρη αποφασίζουν οι εννιά αδερφοί και η μάνα της να την παντρέψουν πολύ μακριά , στη Βαβυλώνα .Η απόφαση πάρθηκε ύστερα από πίεση του Κωσταντή , ο οποίος έπεισε τελικά τη μάνα και τους οκτώ αδερφούς δίνοντας όρκο ότι θα φέρει την Αρετή από τα ξένα στη μάνα , αν συμβεί κανένα δυσάρεστο η ευχάριστο οικογενειακό γεγονός.Αργότερα, μετά το γάμο της Αρετής , όλοι οι αδερφοί της πέθαναν και η μάνα , μόνη και έρημη, αναθεμάτιζε το νεκρό Κωσταντή , επειδή δεν τηρήσε τον όρκο του.Τότε αυτός βγήκε μια νύχτα από τον τάφο του και με καταπληκτική ταχύτητα έφτασε στην αδερφή του , την πήρε και καβάλα στο άλογο έφυγαν για το πατρικό τους , χωρίς η Αρετή να έχει καταλάβει ότι ο Κωσταντής είναι βρικόλακας. Ο Κωσταντής απέφυγε να απαντήσει στις ερωτήσεις της Αρετής , κατά τη διάρκεια της διαδρομής , που κάτι υποψιάζονταν . Όταν έφτασαν στον τόπο τους , ο Κωσταντής ξαφνικά μπήκε στον τάφο του και μόνη της πήγε στο σπίτι που το βρήκε ερημωμένο. Η μάνα της αρνήθηκε αρχικά να δεχτεί τον επισκέπτη. Όταν όμως άκουσε ότι πρόκειται για την Αρετή, της άνοιξε, αγκαλιάστηκαν και πέθαναν και οι δύο.

Οι ήρωες που βλέπουμε στο κείμενο είναι η μάνα, οι εννέα γιοι και ιδιαίτερα ο Κωσταντής, η Αρετή και οι προξενιάδες. Επομένως αναφέρεται ο θεσμός της οικογένειας μέσα από τη σχέση μάνας-παιδιών, η σχέση μεταξύ αδερφών αλλά και ο γάμος.

Δημοτικό τραγούδι: ανήκει στις παραλογές(πολύστιχα αφηγηματικά τραγούδια με πραγματικό ή φανταστικό περιεχόμενο (τα θέματά τους είναι επιλεγμένα από την οικογενειακή, κοινωνική, εθνική και ναυτική ζωή είτε από τη λαϊκή παράδοση). Του Νεκρού αδελφού είναι πολύ παλιό δημοτικό τραγούδι , πλάστηκε πριν από τον 9ο αι. στην περιοχή της Μ. Ασίας. Υποστηρίζεται ότι ο μύθος συνδέεται με την αρχαία μυθολογία την επάνοδο του Άδωνη στη γη ή την ιστορία της Δήμητρας και της κόρης. Ποιο είναι το βασικό θέμα του κειμένου και το μήνυμα που στέλνει στον αναγνώστη; Η υπερφυσική ιστορία του νεκρού αδελφού που τον σηκώνουν από το μνήμα οι κατάρες της μάνας για να εκπληρώσει τον όρκο του. Ως βασικό μήνυμα μπορεί να αποτελέσει η υποχρέωση τήρησης του όρκου, η αδελφική αγάπη, η μητρική αγάπη.

ΤΗΣ ΝΥΦΗΣ ΠΟΥ ΚΑΚΟΠΑΘΗΣΕ

Η παραλογή "Της νύφης που κακοπάθησε" ξεκινάει με μία κατάσταση ευτυχίας. Η Ελένη, μία πλούσια κοπέλα, παντρεύεται με προξενικό έναν πλούσιο νέο στα ξένα. Ο πλούτος της οικογένειας φανερώνεται από τον χρόνο προετοιμασίας των προικιών, την ποσότητα και την αξία τους. Όλα τα μέλη της οικογένειας συνεισφέρουν στην προίκα της κόρης, δείχνοντας ενδιαφέρον και στοργή. Ακολουθεί μεταβολή της τύχης και από την προηγούμενη κατάσταση ευτυχίας περνάμε σε μία κατάσταση φτώχειας και κοινωνικού ξεπεσμού του ζευγαριού. Η Ελένη και όλη η οικογένεια του άντρα της αναγκάζονται να ξενοδολεύουν. Έτσι, μια γιορτινή μέρα, παίρνει την απόφαση να γυρίσει στο σπίτι της, έστω και για να δουλέψει σα δούλα. Συνάντάει άλλες δούλες της οικογένειάς της στη βρύση και τις παρακαλεί να την βοηθήσουν. Η μάνα της, που ελπίζει κάποτε να ξαναδεί την κόρη της, τις προστάζει να τοποθετήσουν την άγνωστη στο αργαλειό της κόρης της. Τέλος, γίνεται αναγνώριση της Ελένης από τη μητέρα της, αφού άκουσε το μοιρολόι της και κατάλαβε πως ήταν εκείνη. Τέλος καλό, όλα καλά.

Ελένη:

Τραγικό πρόσωπο γιατί η μεταβολή της τύχης την οδήγησε στην ανέχεια, ενώ ήταν συνηθισμένη στα πλούτη. Είναι όμως αποφασιστική και δυναμική, διότι παίρνει την απόφαση να επιστρέψει στους δικούς της με δική της πρωτοβουλία, χωρίς τη συναίνεση του άντρα της. Είναι αγαθός άνθρωπος και καταλαβαίνει ότι στη ζωή σημασία έχει η αγάπη και όχι ο πλούτος.

Άντρας της Ελένης:

Βιώνει οικονομικές δυσκολίες. Αισθάνεται ντροπή και φόβο, διότι ανάγκασε τη γυναίκα του να ξενοδολεύει και να ζει υπό δυσάρεστες συνθήκες. Διστάζει να πάει μαζί της, επειδή φοβάται την αντίδραση των δικών της. Η οικονομική καταστροφή την οποία βιώνει, αν και δεν φταίει, τον έχει αποστερήσει ουσιαστικά από την ανδρική/συζυγική του ιδιότητα.

Μητέρα της Ελένης:

Συναισθηματική. Αγαπάει πολύ την κόρη της και αυτό φαίνεται από τα προικιά που της δίνει κρυφά, αλλά και από το γεγονός ότι δεν παύει ποτέ να περιμένει τον γυρισμό της.

Δούλες:

Δευτερεύοντα πρόσωπα. Ψυχοπονιάρες, λυπούνται την άγνωστη κοπέλα, η οποία είναι η Ελένη, και τελικά προκαλούν το ευτυχισμένο τέλος .

ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ

- 1) Τριτοπρόσωπη αφήγηση, με μηδενική εστίαση, από έναν παντογνώστη αφηγητή
- 2) Διάλογος: Ανάμεσα στην Ελένη και τον άντρα της, την Ελένη και τις δούλες και ανάμεσα στην μητέρα και τις δούλες.
- 3) Μονόλογος: Ελένη

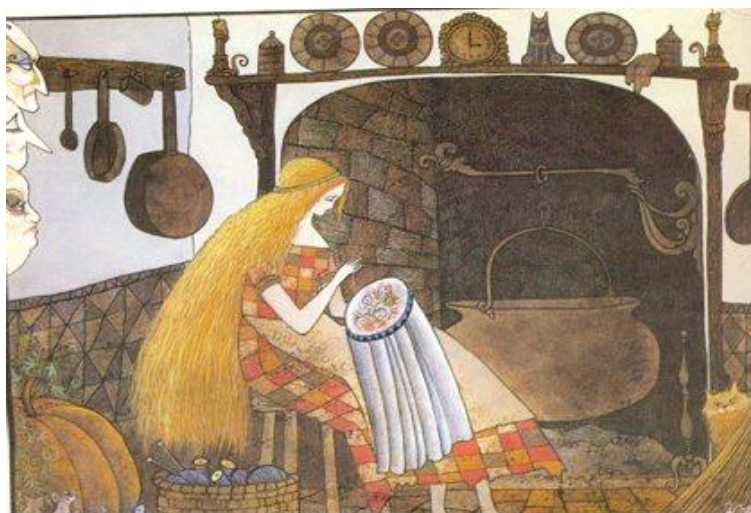
Ιδέες-θέματα: Προξενιό, γάμος

Προίκα

Μεταβολή τύχης

Αναγνώριση

Πολυμελής οικογένεια

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ (ΤΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑΣ)

Ο Ανδρέας Λασκαράτος γεννήθηκε το 1811 στο και συγκεκριμένα στην εξοχική τοποθεσία Ριτσάτα, σε μία περίοδο που τα Επτάνησα περνούσαν από τη γαλλική στην αγγλική προστασία. Τα πρώτα του γράμματα τα έμαθε κοντά στον Νεόφυτο Βάμβα στη Σχολή του Κάστρου. Σε ηλικία 21 ετών ο θείος του Δελαδέτσιμας τον διόρισε γραφέας στη Γερουσία στην Κέρκυρα και τον έγραψε στη Νομική Σχολή του Ιονίου Πανεπιστημίου επειδή τον προόριζε για δικαστή αν και ο ίδιος ο Λασκαράτος

επιθυμούσε να σπουδάσει ιατρική. Από την Κέρκυρα γύρισε στην Κεφαλονιά και εργάστηκε για κάποιο χρονικό διάστημα πρωτοκολλητής του Ειρηνοδικείου. Στη συνέχεια παραιτήθηκε και πήγε στην Πίζα και στο Παρίσι για νομικές σπουδές. Το 1839 επέστρεψε ασκώντας μόλις για τρία χρόνια το επάγγελμα του νομικού. Όμως ο θάνατος του πατέρα του το έκανε να ξανά ασχοληθεί με τη δικηγορία λόγω κάποιων οικογενειακών υποθέσεων του, όμως η Γερουσία του αρνήθηκε να του χορηγήσει την άδεια. Την περίοδο αυτή ταξιδεύει στην Κρήτη για να μελετήσει το κρητικό γλωσσικό ιδίωμα και τα λαϊκά τραγούδια της. Ταξιδεύει επίσης στην Αθήνα, στη Σύρο, στην Κόρινθο, στην Πάτρα, στο Μεσολόγγι. Υπήρξε μαθητής του Ανδρέα Κάλβου, ενώ γνώρισε και τον Διονύσιο Σολωμό, κάτι που ασφαλώς επηρέασε τη μετέπειτα πορεία του. Ασχολήθηκε με τη δημοσιογραφία, την ποίηση, ενώ είναι πιο γνωστός ως λιβελογράφος. Ήταν παντρεμένος με την Πηνελόπη Κοργιαλένιου, από γνωστή και εύπορη οικογένεια του νησιού, με την οποία απέκτησε δύο γιους και εφτά κόρες.

Εξέδωσε αρκετές σατιρικές εφημερίδες όπως ο «Λύχνος», καυτηριάζοντας αδιακρίτως την ανηθικότητα, την αδικία, την υποκρισία. Πολλές φορές καταφέρθηκε εναντίον των πολιτικών και της ανικανότητάς τους, ενώ πολέμησε σκληρά τις θρησκευτικές προλήψεις και δοξασίες, κυρίως δε την αυθαιρεσία της θρησκευτικής αρχής. Στις 2 Μαρτίου 1856, ο μητροπολίτης Κεφαλονιάς Σπυρίδωνας Κοντομίχαλος, στην αγγλοκρατούμενη τότε Κεφαλονιά, αφορίζει τον Ανδρέα Λασκαράτο λόγω του βιβλίου του «Τα μυστήρια της Κεφαλονιάς» και φυσικά το βιβλίο. Ο αφορισμός είχε προαποφασιστεί και συνταχτεί νωρίτερα (φέρει την ημερομηνία 16 Φεβρουαρίου 1856). Ο Λασκαράτος καταφεύγει κληρονομήσει στη Ζάκυνθο, αλλά στις 16 Μαρτίου 1856 αφορίζεται και εκεί, από τον μητροπολίτη της, Νικόλαο Κοκκίνη.

Τα μυστήρια της Κεφαλονιάς είναι το πιο χαρακτηριστικό έργο του Ανδρέα Λασκαράτου. Γράφτηκε στα 1856 με υπότιτλο «ή σκέψεις απάνου στην οικογένεια, στη θρησκεία και στην πολιτική εις την Κεφαλονιά». Το βιβλίο διαιρείται σε αυτά τα τρία μέρη και ο συγγραφέας παραθέτει τις σκέψεις του πάνω σε αυτά τα ζητήματα που τα θεωρούσε κεφαλαιώδους σημασίας.

Ο Λασκαράτος έχει ηθικοδιδασκτική πρόθεση και σατιρίζει στο έργο του τις προλήψεις και τις δεισιδαιμονίες, την αμορφωσιά και τη μιζέρια των τότε συμπατριωτών του καθώς και την διαφθορά του ορθόδοξου κλήρου της Κεφαλονιάς. Καμία κοινωνική σύμβαση της εποχής δεν γλύτωσε από τα βέλη του.

Όπως ήταν φυσικό, Τα μυστήρια της Κεφαλονιάς προκάλεσαν θυελλώδεις αντιδράσεις, που έφτασαν ως τον αφορισμό του Λασκαράτου αρχικά από τον Μητροπολίτη Κεφαλονιάς και έπειτα από την Ιερά Σύνοδο. Το έργο ξεχωρίζει για το δυναμικό, επιθετικό του ύφος. Πολεμά, σαρκάζει, και αντιμάχεται την αδικία. Η σάτιρά του απόβλεπε στο να διορθώσει τα κακώς κείμενα. Η γλώσσα του είναι μια μείξη δημοτικής, καθαρεύουσας και πολλών ιδιωματικών επτανησιακών εκφράσεων, που κάνει τον λόγο του άμεσο και ζωντανό.

Στις 2 Μαρτίου 1856, ο μητροπολίτης Κεφαλονιάς Σπυρίδωνας Κοντομίχαλος, στην αγγλοκρατούμενη τότε Κεφαλονιά, αφορίζει τον Ανδρέα Λασκαράτο λόγω του βιβλίου του «Τα μυστήρια της Κεφαλονιάς» και φυσικά το βιβλίο. Ο αφορισμός είχε προαποφασιστεί και συνταχτεί νωρίτερα (φέρει την ημερομηνία 16 Φεβρουαρίου 1856). Ο Λασκαράτος καταφεύγει κληρονομήσει στη Ζάκυνθο, αλλά στις 16 Μαρτίου 1856 αφορίζεται και εκεί, από τον μητροπολίτη της, Νικόλαο Κοκκίνη. Οι απόψεις του Λασκαράτου για την ορθοδοξία, αλλά και για την έννοια του θεού γενικότερα,

δεν ήταν δυνατό να γίνουν ανεκτές από το τότε κατεστημένο στην Εκκλησία της Κεφαλονιάς.

Ενας ιδιότυπος δυϊσμός κυριαρχεί στη σκέψη του Λασκαράτου. Στο κεφάλαιο 12, «Θρησκεία» (γραφή Λασκαράτου), των «Μ.τ.Κ.», γράφει: «Η ψυχή μας λοιπόν είναι συνθεμένη από δυνάμεις ανθρώπινης φύσεως και δυνάμεις μιας άλλης ανώτερης φύσης. Η πρώτη μας συγγενέβουνε με τον κόσμο. Η δεύτερες με τη Θεότητα». Και «υπάρχει τω όντι μια ηθική τάξη πραγμάτων, ένας Οικουμενικός Αιώνιος Κώδικας, ο οποίος εμπεριέχει όλες εκείνες τις ηθικές αρετές οπου ολόκληρο το ανθρώπινο γένος ομολόγησε πάντα και θέλει ομολογήσει».

Αυτή τη θεότητα ο Λασκαράτος τη θεωρεί κάτι πολύ μεγάλο και υψηλό και νομίζει πως η τρέχουσα τότε χριστιανική εκδοχή της τη μειώνει και την ευτελίζει. Π.χ., στο διήγημά του «Ταξίδι στον πλανήτη Δία», ο Λασκαράτος «καβαλάει» σε μια ηλιαχτίδα που περνάει από το χτήμα του στο Ληξούρι και βρίσκεται στο Δία, όπου τα πάντα, έμψυχα και άψυχα, είναι χίλιες φορές μεγαλύτερα από αυτά της Γης. Οι άνθρωποι του Δία τον παίρνουνε για ανθρωπόμορφο έντομο, για ζώφιο, τον πιάνουνε με μια τσιμπίδα, τον βάζουνε στη χούφτα τους και τον εξετάζουνε με περιέργεια.

Μετά τον βάζουνε πάνω σ' ένα τραπέζι της «Αυτοκρατορικής Ακαδημίας Επιστημών του Δία», τον σκεπάζουνε με μια γυάλα, κι επειδή τον είχαν βρει μες στα λάχανα του κήπου, νομίζουνε ότι τα τρώει ωμά και γι' αυτό του βάζουνε και μια ρίζα λάχανου κάτω από τη γυάλα, για να μην ψοφήσει από την πείνα. Συγκαλείται, στη συνέχεια, η Σύγκλητος της Ακαδημίας για να εξετάσουν τα μέλη της το περίεργο ον. Αυτός σκέφτεται να τους μιλήσει «διά την Ηπειροθεσσαλία και πως ελπίζουμε εντός ολίγου να πάρουμε τα Γιάννινα», σατιρίζοντας τις ανθρωποκεντρικές ιδέες και τις θρησκευτικές αντιλήψεις των Χριστιανών περί Θεού.

Όταν οι κάτοικοι του Δία ακούνε για την «τριάδα ομοούσιον και αχώριστον», προβάλλουνε την ένσταση του «αριθμητικώς ακατανόητου» και συμπεραίνουνε με επιείκεια: «Μην τα ξεσυνερίζομάσθε τα καημένα, έντομα είναι... πλάθουν εις τον εαυτόν τους έναν Θεό, οποίον η διανοητικές τους δυνάμεις τους τον επιτρέπουν».

Τα «Μ.τ.Κ.» οδηγήσανε στον αφορισμό του Λασκαράτου, του βιβλίου του, αλλά και των αναγνωστών του.

Η ΠΡΟΙΚΑ

Ο Λασκαράτος στο έργο του αυτό παρουσιάζει τις πρωτοποριακές απόψεις του σχετικά με την προίκα. Πιστεύει πως, ανάμεσα στις θυσίες που κάνει ο γονιός για να παντρέψει την κόρη του, συμπεριλαμβάνεται και η ίδια η κόρη. Η κόρη στερείται πολλών πραγμάτων και ουσιαστικά γίνεται δούλα στο ίδιο της το σπίτι ώστε να εξοικονομηθούν χρήματα για την προίκα. Η κοπέλα συνεχίζει να είναι δούλα και μετά το γάμο στο σπίτι του κερδοσκόπου γαμπρού. Βέβαια, οι γονείς τα κάνουν όλα αυτά για να μη μείνει ανύπαντρη. Ο συγγραφέας όμως πιστεύει πως είναι λάθος να θυσιάζουμε το βέβαιο, δηλαδή την ανατροφή της κόρης, για το αβέβαιο. Αιτία για όλα αυτά είναι 'η καμία συμπάθεια μεταξύ θηλυκών και γονέων'. Με άλλα λόγια, αν τα κορίτσια αναθρέφονταν με περισσότερη αγάπη, το σπίτι δεν θα ήταν τόσο 'ωθηστικό' για αυτές, το πνεύμα τους θα ήταν καλύτερα αναπτυγμένο και θα μπορούσαν να

διαλέξουν τον κατάλληλο σύντροφο που δεν θα ενδιαφέρεται μόνο για τα προικιά τους.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΘΕΟΤΟΚΗΣ (Η ΤΙΜΗ ΚΑΙ ΤΟ ΧΡΗΜΑ)

Ο Κωνσταντίνος Θεοτόκης, που γεννήθηκε στην Κέρκυρα, ήταν γόνος αριστοκρατικής οικογένειας, τα μέλη της οποίας ασχολήθηκαν με την πολιτική και τη διπλωματία ήδη από τον 14ο αι.. Παρακολούθησε στο Παρίσι φιλολογία, μαθηματικά, ιατρική και χημεία, χωρίς ωστόσο να λάβει κανένα δίπλωμα. Εκτός όμως της γαλλικής γλώσσας σπούδασε αγγλική, γερμανική, ιταλική και λατινική, καθώς και σανσκριτική. Έτσι πολύγλωσσος από νεαρά ηλικία (γνώριζε ακόμη αρχαία περσικά, αρχαία ελληνικά και εβραϊκά^[1]) ασχολήθηκε πέραν της πεζογραφίας με τη μετάφραση και την ποίηση. Σε ηλικία 19 ετών έγραψε στη γαλλική το πρώτο του έργο, το «Η ζωή των ορέων», που δημοσιεύθηκε και από τον *Ερμή της Γαλλίας*. Την ίδια εποχή (συγκεκριμένα το 1887) εξέδωσε μία μελέτη για τον ηλεκτροχημικό τηλέγραφο και το επανδρωμένο (κυβερνούμενο) αερόστατο. Το 1889 ξεκινά τις σπουδές του στο Πανεπιστήμιο της Σορβόνης, ενώ δύο χρόνια αργότερα καταφεύγει στη Βενετία για οικονομικούς λόγους, όπου και γνωρίζει την βαρόνη Ερνεστίνη φον Μάλοβιτς. Ύστερα από αντιρρήσεις του πατέρα του την παντρεύεται δύο χρόνια αργότερα και αποκτά μαζί της μία κόρη^[2]. Επιστρέφοντας στην Ελλάδα το 1895 εγκαταστάθηκε στη Κέρκυρα, στον εξοχικό πύργο των Καρουσάδων. Συνδέθηκε με τον ποιητή Μαβίλη και προσχώρησε από τους πρώτους στο κίνημα του δημοτικισμού. Από τότε φαίνεται ότι ασπάστηκε τις πρώτες σοσιαλιστικές ιδέες, από τις οποίες και διακρίνονται τα έργα του. Συμμετείχε στην επανάσταση της Κρήτης το 1896 ως εθελοντής και στον Ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897 στη Θεσσαλία, επικεφαλής δικού του σώματος. Κατά τον Α Παγκόσμιο Πόλεμο έλαβε ενεργό μέρος στο κίνημα της Θεσσαλονίκης. Τότε και απώλεσε ολόκληρη την προικιά περιουσία του στην Αυστρία (1917) οπότε και αναγκάστηκε να δουλέψει αναλαμβάνοντας το

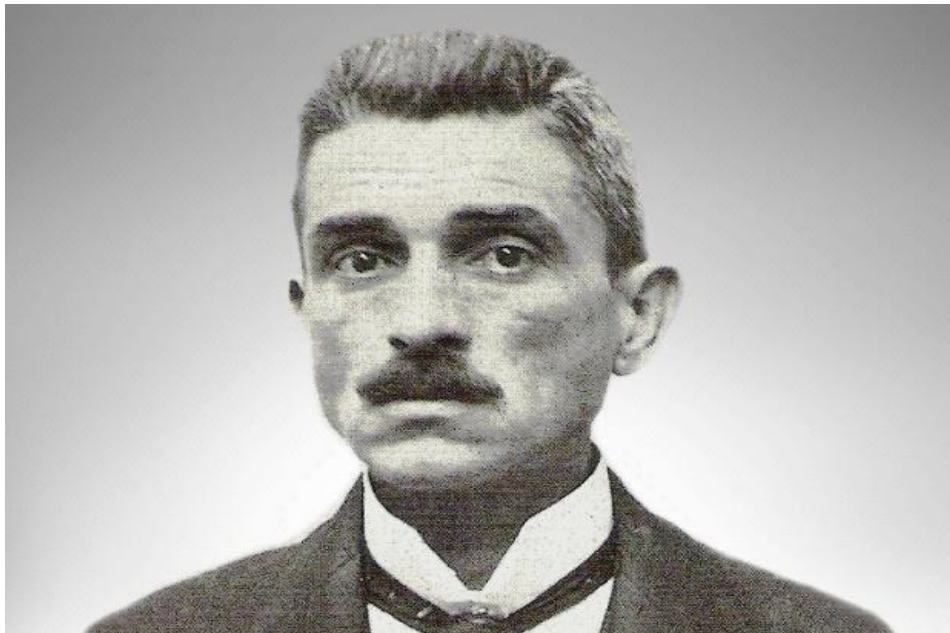
γραφείο λογοκρισίας παντός εντύπου και αλληλογραφίας, θέση που διατήρησε για λίγο χρόνο. Στην ελληνική λογοτεχνία η πεζογραφία του Κ. Θεοτόκη είχε σημαντική προσφορά. Στα εκτενή διηγήματά του: *Η τιμή και το χρήμα*, *Η ζωή και ο θάνατος του Καραβέλα*, *Ο κατάδικος* και *Οι σκλάβοι στα δεσμά τους* διακρίνεται η δραματικότητα της αφήγησης και η ρεαλιστική απόδοση της ζωής σε μια ηθογραφική ατμόσφαιρα, που διαπνέεται και από φιλοσοφική διάθεση. Τα σύντομα διηγήματά του, τα οποία δημοσιεύτηκαν στην αρχή στο περιοδικό *Τέχνη* του Κ. Χατζόπουλου και στον *Νουμά*, και που αργότερα κυκλοφόρησαν με τον τίτλο *Κορφιάτικες ιστορίες*, αποδίδουν με απλότητα και λιτότητα την κερκυραϊκή ζωή της εποχής, με εικόνες αδρές και σκληρές. Γεγονός είναι ότι υπήρξε επηρεασμένος από τον Νίτσε από την πρώιμη περίοδο της συγγραφικής του δραστηριότητας, όταν έγραψε πεζογραφήματα όπως *Το Πάθος* (1899) και διηγήματα όπως το *Πίστομα*. Στη ποιητική του συγγραφή κυριαρχούν οι μεταφράσεις του Σαίξπηρ που απέδωσε έμμετρα την *Τρικυμία*, τον *Μάκβεθ*, τον *Βασιλιά Αηρ* και τον *Οθέλλο*. Επίσης μετέφρασε τα *Γεωργικά* του Βιργιλίου, τον *Έρμαν και Δωροθέα* του Γκαίτε, τον *Φαίδωνα* του Πλάτωνα, και από τη σανσκριτική τα: *Σακούνταλα*, *Μαλαβίκα* και *Αγνημίτρα*. Έγραψε επίσης και μερικά σονέτα που διακρίνονταν για τη λεπτότητα αισθήματος. Ο Κ. Θεοτόκης γνωρίζοντας τον σοσιαλισμό, συμμετείχε επίσης στην ίδρυση του Σοσιαλιστικού Ομίλου και του Αλληλοβοηθητικού Εργατικού Συνδέσμου Κερκύρας (1910-1914), ενώ παράλληλα υποστήριζε το κίνημα για τη χειραφέτηση των γυναικών. Πέθανε στην Κέρκυρα σε ηλικία 51 ετών, τον Ιούλιο του 1923, από καρκίνο.

Η ΤΙΜΗ ΚΑΙ ΤΟ ΧΡΗΜΑ εκδόθηκε για πρώτη φορά το 1914. Όπως όμως αναφέρει ο ίδιος ο συγγραφέας στην αφιέρωσή του στην Ειρήνη Δεντρινού «εγράφηκε πριν από το βαλκανικό πόλεμο, που ήταν το προοίμιο του σημερινού ολέθριου σπαραγμού της Ευρώπης και εδημοσιεύτηκε για πρώτη φορά στο Νουμά ενώ διαρκούσε και εμάνιζε εκείνη η αντάρα». Η χρονική περίοδος που γράφτηκε το διήγημα (νουβέλα θα λέγαμε σήμερα) συμπίπτει με την ακμή της σοσιαλιστικής δράσης του συγγραφέα. Το 1907-1909 ο Θεοτόκης παρακολουθεί μαθήματα στο Πανεπιστήμιο του Μονάχου. Την εποχή αυτή η σοσιαλδημοκρατική κίνηση στη Γερμανία βρίσκεται στην κορύφωσή της. Κι ενώ στην πρώτη φάση της πεζογραφίας του ανανεώνει την ελληνική ηθογραφία με γλώσσα αδρή και λιτή (*Κορφιάτικες ιστορίες*), στη δεύτερη φάση, επηρεασμένος από τις σοσιαλιστικές ιδέες, προσπαθεί να δείξει ότι με το κοινωνικό σύστημα που ισχύει, το χρήμα και το συμφέρον αλλοιώνουν το χαρακτήρα των ανθρώπων και κατευθύνουν τις πράξεις τους. (*Η Τιμή και το Χρήμα*, *Οι σκλάβοι στα δεσμά τους*). Ο ιδεολογικός αυτός προγραμματισμός δε ζημιώνει καθόλου το διήγημα, που είναι οργανωμένο δραματικά, με σκηνές ζωντανές και ανθρώπινες. Η Ειρήνη Δεντρινού σε ομιλία της με τίτλο «Ο Κωνσταντίνος Θεοτόκης σαν συγγραφέας, σαν άνθρωπος» είπε σχετικά: «Στην Τιμή και το Χρήμα —το πρώτο κατά χρονολογική σειρά μεγάλο διήγημα του Θεοτόκη— περιγράφεται ιδιαίτερα το κερκυραϊκό προάστιο, το Μαντούκι, και γενικά η κατάσταση της Κέρκυρας στην εποχή της πρωθυπουργίας του Γ. Θεοτόκη. Αντίθετος προς το συνονόματό του, ο συγγραφέας καυτηριάζει σατιρίζοντας τα πολιτικά συστήματα της τότε εποχής, το κυρίαρχο ρουσφετολόι, την πρόοδο του συστηματικού λαθρεμπορίου στις κερκυραϊκές ακτές και την εξαχρείωση του εκλογέα. Ανάμεσα σε όλη αυτή την κίνηση πλέκεται το τρυφερό και γεμάτο ποιητική αφέλεια ειδύλλιο της Ρήνης και του Ανδρέα, που η χρηματική ανάγκη το παρακολουθεί για να το χτυπήσει θανάσιμα. Έτσι ο συγγραφέας, αφού μας αποδείξει πόσο κυρίαρχα, πόσο τυραννικά, το χρήμα επιβάλλεται και στα δυνατότερα και αγνότερα αισθήματά μας, βάζει στο στόμα της Ρήνης τον ύμνο της αγάπης, ανώτερης απ' όλα τ' άλλα συναισθήματα, με μια φράση

λιτή, χωρίς καμιά παράχορδη, επιδειχτική κραυγή, και που λιτότερη γίνεται στο στόμα της κοπέλας του λαού: "Με τα τάλαρα δεν αγοράζεις την αγάπη", λέει η Ρήνη του Αντρέα». («Νέα Εστία» Α' 1927, τεύχ, 7 και 8, και: Εκδ. «Κείμενα» Η Τιμή και το Χρήμα: σ. 121).

Ο Άγγελος Τερζάκης επίσης έγραψε σχετικά τα εξής:

«Ποιος φταίει; Η ερώτηση ανεβαίνει αυθόρμητα στα χείλη του αναγνώστη σαν τελειώσει το διήγημα — κι αυτό είναι εκείνο που είχε αποζητήσει ο συγγραφέας. Την απάντηση την έχει άλλωστε δώσει ο ίδιος με το "λάιτ μόντιβ" του έργου: "Ανάθεμά τα τα τάλαρα!". Το λέει η Τρινκούλαινα, το λέει ο Αντρέας, —όταν βλέπει πως η ευτυχία χάθηκε πια— και τα δυο φαινομενικά αντίπαλα μέρη». Με τις κοινωνικές συνθήκες της εποχής, συνεχίζει ο Τερζάκης «σωτηρία δεν υπάρχει· οι άνθρωποι προστυχεύουν, τα ευγενικά συναισθήματα σβήνουν, τα πάντα γίνονται αντικείμενα συναλλαγής. Συμπόνια βαθιά μας απομένει, σαν κατακάθι, για όλους ανεξαιρέτα τους ήρωες, αφού όλοι τους είναι θύματα και κανένας τους προσωπικά φταίχτης. Το δίπτυχο των αξιών, που εκφράζεται στον τίτλο του έργου, μένει, έτσι, γενικότερα αποφασιστικό και καλύπτει το μεγαλύτερο ποσοστό του Θεοτοκικού έργου· Τιμή-Χρήμα»

Ομάδα 2:

Θανάσιος Λόης

Γεωργία Λαουρδέκη

Πάολα Λάμπρο

Πάνος Μακρής